

TIỂU DẪN

Đầu năm 1939, tình hình thế giới trở nên căng thẳng, cuộc đại chiến lần thứ hai có nguy cơ bùng nổ, thực dân Pháp quay lại đàn áp phong trào cách mạng ở Đồng Dương. Cuối tháng 4 năm ấy, Tố Hữu bị chính quyền thực dân bắt ở Huế trong một đợt khủng bố Đảng Cộng sản. *Nhớ đồng* được viết trong những ngày nhà thơ bị giam ở nhà lao Thừa Phủ (Huế). Bài thơ này thuộc phần “Xiềng xích” của tập *Tứ áy*.

VĂN BẢN*Tặng Vịnh⁽¹⁾*

Gì sâu bằng những trưa thương nhớ
Hiu quạnh bên trong một tiếng hò !

Đâu gió cồn thơm đất nhả mùi
Đâu ruồng tre⁽²⁾ mát thở yên vui
Đâu tùng ô mạ xanh mon mòn
Đâu những nương khoai ngọt sắn bùi ?

Đâu những đường con bước vạn dời
Xóm nhà tranh thấp ngủ im hơi
Giữa dòng ngày tháng âm u đó
Không đổi, nhưng mà trời cứ trôi...

Gì sâu bằng những trưa hiu quạnh
Ôi ruộng đồng quê thương nhớ ơi !

(1) *Vịnh* : đồng chí Nguyễn Chí Thanh, bạn hoạt động cách mạng với Tố Hữu.

(2) *Ruồng tre* (tiếng địa phương Trung Bộ) : rặng tre, luỹ tre.

Đâu những lung cong xuống luống cày
Mà bùn hi vọng núc hương ngây
Và đâu hết những bàn tay ấy
Vai giống tung trời những sờm mai ?

Đâu những chiêu sương phủ bãi đồng
Lúa mềm xao xác ở ven sông
Vảng lên trong tiếng xe lùa nước⁽¹⁾
Một giọng hò đưa *hố*⁽²⁾ náo nùng

Gi sâu bằng những trưa thương nhớ
Hiu quạnh bên trong một tiếng hò !

Đâu dáng hình quen, đâu cả rồi
Sao mà cách biệt, quá xa xôi
Chao ôi thương nhớ, chao thương nhớ
Ôi mẹ già xa đơn chiếc oi !

Đâu những hồn thân tự thuở xưa
Những hồn quen dài gió dầm mưa
Những hồn chất phác hiền như đất
Khoai sắn tình quê rất thiệt thà !

Đâu những ngày xưa, tôi nhớ tôi
Bản khoan đi kiếm lè yêu đời
Vẫn vơ theo mãi vòng quanh quẩn
Muốn thoát, than ôi, bước chẳng rời

Rồi một hôm nào, tôi thấy tôi
Nhẹ nhàng như con chim cà loi⁽³⁾
Say đồng hương nắng vui ca hát
Trên chín tầng cao bát ngát trời...

---

(1) *Tiếng xe lùa nước* : tiếng xe nước đang hoạt động. *Xe nước* (còn gọi là *cọn*) : bánh xe lớn, gắn nhiều ống tre (hoặc vầu) đã vặt đi một đầu, có thể tự quay được nhờ sức nước, dùng để đưa nước từ sông, suối, kênh, muong trút vào máng dẫn tưới ruộng.

(2) *Hố* : một điệu hò miền Trung, dùng trong lao động (chèo đò, già gao, đâm vôi,...). Người *xướng* hát lời, người *xó* hò theo : "hò hò là *hố*" (từ *hố* được nhấn mạnh, hò to hon để mọi người cùng tập trung sức vào động tác lao động).

(3) *Cà loi* : sơn ca (chú thích của nhà thơ).

Cho tôi chừ đây, tôi chừ đây
Tôi mơ qua cửa khám⁽¹⁾ bao ngày
Tôi thu tất cả trong thầm lặng
Như cánh chim buồn nhớ gió mây.

Gì sâu bằng những trưa hiu quạnh
Ôi ruộng đồng quê thương nhớ ơi !

Tháng 7 – 1939

(TỔ HỮU, *Thơ*, Sđd)

HƯỚNG DẪN ĐỌC THÊM

1. Cảm hứng của bài thơ được gợi lên bởi tiếng hò vọng vào nhà tù. Vì sao tiếng hò lại có sức gợi cảm như thế đối với nhà thơ?
2. Chỉ ra những câu thơ được dùng làm điệp khúc cho bài thơ. Phân tích hiệu quả nghệ thuật của chúng trong việc thể hiện nỗi nhớ của tác giả.
3. Niềm yêu quý thiết tha và nỗi nhớ da diết của nhà thơ đối với quê hương, đồng bào được diễn tả bằng những hình ảnh, từ ngữ, giọng điệu nào?
4. Nêu cảm nghĩ về niềm say mê lí tưởng, khát khao tự do và hành động của nhà thơ qua đoạn thơ từ câu *Đâu những ngày xưa, tôi nhớ tôi* đến hết bài.
5. Nhận xét chung về sự vận động của tâm trạng tác giả trong bài thơ.

---

(1) *Khám* : nhà giam, nhà tù.